

Interprofessionele leernetwerken

Gezamenlijke deskundigheids

Als jouw kennis en ervaring als wijk- en dementieverpleegkundige stopt bij complexe vraagstukken. Omdat je niet goed weet hoe je moet omgaan met de therapieontrouw van jouw cliënt met een psychiatrische aandoening. Omdat je twijfelt over hoe je - naast de zorg bij *algemene dagelijkse levensverrichtingen* (ADL) - een cliënt kunt ondersteunen die, als gevolg van alcoholmisbruik bij de partner, thuis torenhoge spanningen ervaart. Hoe vind je dan de juiste professional die jou kan helpen? Een leernetwerk, waarin hogescholen, ROC's en diverse professionals in de wijk samenwerken kan hieraan bijdragen. In heel Nederland zijn er inmiddels vijftien actief. In Nijmegen hebben ze goede ervaringen opgedaan.

Tekst:
Jacqueline
Theunissen

Uit het onderzoek dat tussen oktober 2019 en maart 2020 binnen het Nijmeegs leernetwerk is gedaan, blijkt dat het leren in een leernetwerk een vorm is van gezamenlijke deskundigheidsbevordering, niet monodisciplinair maar professioneel samen met andere disciplines. De deelnemers aan zo'n leernetwerk volgen geen scholing of cursus maar leren door te *doen*. Door bijvoorbeeld mee te lopen met professionals tijdens hun werk, of door in gesprek te zijn over onderwerpen in je vak en je

'In het leernetwerk wordt expliciet wat impliciet is'

visie en te netwerken. Deelnemers gaan vanuit hun intrinsieke motivatie aan de slag; ze gaan na wat ze zelf willen leren in het leernetwerk. Ze zoeken antwoorden op vragen en pluizen onderwerpen uit die zij zelf

belangrijk vinden. 'De mantelzorger' en 'welzijn op recept' bijvoorbeeld; onderwerpen in de context van het overkoepelende thema van het leernetwerk 'optimaliseren van integrale zorg aan thuiswonende ouderen'. In de alledaagse praktijk zijn vraagstukken in de wijk steeds complexer. Denk bijvoorbeeld aan de onregelmatige glucosespiegels bij de cliënt met diabetes mellitus waarbij de ongezonde leefstijl meespeelt. Of aan de cliënt bij wie vermoedelijk sprake is van een licht verstandelijke beperking, maar waar nooit hulp voor is ingeschakeld. Dit soort vraagstukken vragen afstemming van wijkverpleegkundigen en dementieverpleegkundigen met de zorgvrager of naasten en met professionals van verschillende disciplines binnen zorg & welzijn om de juiste en passende zorg te verlenen. ¹⁾

Afstemmen en samenwerken

In Nijmegen is er in 2019 gestart met zo'n interprofessioneel leernetwerk. Zeventien deelnemers deden mee; van

De belemmerende en bevorderende factoren van het leren in een leernetwerk

- Blok een vast dagdeel met elkaar om kennis en ervaringen uit te wisselen.
- Stel een procesbegeleider aan die de randvoorwaarden faciliteert (doelstellingen van het leernetwerk voor ogen houdt).
- Loop met elkaar mee in elkaars beroepspraktijk.
- Zorg dat subgroepen niet groter zijn dan vier á vijf personen. Deze groepsgrootte maakt de subgroep minder kwetsbaar voor uitval en er vindt meer uitwisseling plaats.
- Deelname is niet vrijblijvend. Deelnemers committeren zich voor een bepaalde periode aan het leernetwerk.
- Zorg dat het de deelnemer wat oplevert, dat er gezamenlijke opbrengsten zijn en borg de opgedane kennis in de organisaties en opleiding.

Meer weten over het leernetwerk Nijmeegs Interprofessioneel Leerlandschap? Kijk op www.han.nl/onderzoek/nipll

¹⁾ Van Zaalen, Y., Deckers, S., & Schuman, H. (2018). *Handboek interprofessioneel samenwerken in zorg en welzijn*. Bussum: Coutinho.

bevordering

professionals uit het team wijkverpleging van drie verschillende thuiszorgorganisaties, een maatschappelijk werker, opbouwwerker, docent Social Work, docenten mbo en hbo Verpleegkunde tot en met vertegenwoordiging van het cliëntperspectief. Het leernetwerk is opgebouwd rond drie verschillende typen activiteiten: meelopen met elkaar, werken aan thema's in de subgroep en de gezamenlijke leernetwerkbijeenkomsten. In het onderzoek gaven alle

'De cliënten van de maatschappelijk werker blijken ook mijn cliënten te zijn'

deelnemers aan dat ze wat ze geleerd hebben nog niet heel goed kunnen omzetten naar de praktijk. Maar iedereen geeft ook aan dat ze een beter beeld hebben gekregen van de werkzaamheden van de andere professional. Het vooroordeel over de andere professional is bijgesteld. Daarnaast blijken veel deelnemers zich meer bewust te zijn geworden van wat voor een professional ze zelf willen zijn. 'Door het meelopen en samenwerken in de subgroep met de opbouwwerker, heb ik haar taken beter leren kennen. Ik heb cliënten doorverwezen naar activiteiten in de wijk of in de rapportages gemeld welke activiteiten er zijn in de wijk', aldus een deelnemer.

Jezelf tijd gunnen

Leren vraagt om 'tijd vrijmaken'. De eerste stap daarbij is jezelf tijd te gunnen om je te blijven ontwikkelen als professional. Want leren is vooral stilstaan bij 'wat je doet', 'hoe je je werk doet' en 'doe je het goede'. Reflecteren op waar je mee bezig bent. Daarvoor is het leernetwerk heel geschikt. In deze tijd met tekorten schiet het leren er, helaas, gemakkelijk bij in. Deelname aan het leernetwerk helpt je om het leren op de agenda te houden. Er zijn vaste momenten gepland waar je elkaar ontmoet. Je kent elkaar, hebt met elkaar meegelopen, er ontstaat een commitment met elkaar. Deelnemers hebben elk acht uur per maand voor deelname. In het begin wordt er veel tijd besteed aan het leren kennen van elkaar en van elkaars zienswij-

Jacqueline Teunissen

zen. We spreken ieder een andere taal. Kijk alleen al naar de verschillende benamingen van degene die zorg ontvangt. De ene professional heeft het over 'cliënt', de ander over 'patiënt', de volgende zegt 'buurbewoner' of 'wijkbewoner' en bij weer een ander gaat het over de 'burger'. In het leernetwerk wordt expliciet wat impliciet is.

Wat leerde Willeke te Molder?

Willeke te Molder is wijkverpleegkundige bij thuiszorgorganisatie Interzorg in Nijmegen. De zeventien deelnemers in 'haar' leernetwerk zijn opgedeeld in drie subgroepen. In de subgroep ontmoeten ze elkaar, leren ze elkaar kennen en maken ze afspraken over het meelopen in elkaars beroepspraktijk. 'Ik heb in de keuken kunnen kijken bij het werk van de screener van het sociaal wijkteam, ben bij het

teamoverleg geweest van Buurtzorg en heb meegedaan aan een les verpleegkunde op het ROC Nijmegen en bij de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. Wat ik geleerd heb van het meelopen? Ik stond versteld van de hoeveelheid en verscheidenheid aan vragen die het sociaal wijkteam krijgt. De telefoontjes bleven komen. Het was voor mij waardevol om te horen hoe de screener doorvraagt in de telefoongesprekken. Door het meelopen met docenten Verpleegkunde op het ROC en op de hogeschool heb ik inzicht gekregen in de lesmethoden. Ze proberen steeds de koppeling naar de praktijk te maken. Daar heb ik in een les aan kunnen bijdragen met een casus over onbegrepen gedrag bij cliënten met psychiatrische ziektebeelden en verslaving in de wijk.'

Persoonsgerichte zorg

'Elke subgroep werkt een zelfgekozen thema uit. Het thema van de subgroep van Te Molder is de persoonsgerichte zorg. Er is onderzocht in de subgroep wat er al is aan initiatieven en 'best practices' voor persoonsgerichte zorg. Het kwaliteitskader Wijkverpleging geeft richting aan persoonsgerichte zorg. Toch blijkt het niet zo eenvoudig te zijn om als wijkverpleegkundige vanuit wensen en behoeften die zorg en ondersteuning te bieden. Te Molder: 'Mensen leefplezier geven, dat is waar we het voor doen als zorg- en welzijnsprofessionals. Neem nu de benaming 'Zorgplan', dat zegt het al, het gaat over zorg in plaats van de persoon. Ik heb de spreekwoordelijke stoute schoenen aangetrokken en

gemaaild naar Joris Slaets, emeritus hoogleraar ouderengeneeskunde, of hij mee wilde werken aan een presentatie. Daar is een webinar uit voortgekomen onder de titel 'Bewustwording in contact' georganiseerd door mijn subgroep om persoonsgerichte zorg voor kwetsbare ouderen over het voetlicht te brengen. Dit webinar

'Dit traject heeft me zelfverzekerder gemaakt. Als er iets nieuws op mijn pad komt, denk ik: leuk, ik kan het!'

was voor de achterban; collega's van deelnemers van het leernetwerk en studenten. De 'Doodle me'- gespreksmethode die onderdeel uitmaakt binnen de persoonsgerichte zorg is in workshops geoefend. Doel was om de mens achter de cliënt te zien. Bij Interzorg werken we met het Omaha system. Daar heb ik nu het leefplezier van elk van mijn cliënten toegevoegd.'

Bak kennis

'Toen mensen uit mijn subgroep en bij de maandelijkse bijeenkomsten vertelden wat ze allemaal deden, dacht ik: Wauw, wat een bak kennis. Natuurlijk weet ik ook een hoop. Maar dit traject heeft me zelfverzekerder gemaakt. Als er iets nieuws op mijn pad komt, denk ik: leuk, ik kan het. Dat komt door de contacten met de andere professionals en het netwerken.'

Wat is de ervaring van Anne Elsinghorst?

Anne Elsinghorst is wijkverpleegkundige bij Buurtzorg in Wijchen en blogzuster. 'Het meelopen met andere professionals en docenten heb ik ervaren als leuk en leerzaam. Het verbreedt je blik en neemt vooroordelen weg. Zo ben ik meegegaan met de maatschappelijk werker in mijn eigen werkgebied. Dat was heel anders dan ik van tevoren had gedacht. De cliënten van de maatschappelijk werker blijken ook mijn cliënten te zijn. Een enorme eyeopener; we hebben dezelfde doelgroep. Dat wist ik natuurlijk wel en toch vond ik het vreemd om dat zo te ervaren. Daar moeten we iets mee. Er is overlap in taken. Doordat de maatschappelijk werker met mij achter de voordeur kwam kreeg ze ineens veel meer informatie dan dat ze tijdens een telefoongesprek krijgt. Ze kan makkelijker doorvragen, niet alleen op de vragen van de beller maar ook vragen over de context waarin deze persoon zich bevindt.'

Leervragen en casuïstiek

Tijdens het meelopen met elkaar komen leervragen en casuïstiek naar voren die met elkaar wordt besproken en uitgewerkt in de subgroep. Wat er de afgelopen jaren aan uitgewerkte thema's voorbij is gekomen naar aanleiding van het meelopen met elkaar: de professionals in de wijk (een ontmoetmarkt met speeddates

met twintig verschillende disciplines uit de wijken en social worker van 2019 Norbert Wijnhofen), de samenwerkingscompetenties, cliënten met psychiatrische aandoeningen in de wijk, de (ex-) mantelzorger, gezondheidsbevordering en preventie. Deelnemers hebben onderzoeksvragen uit de praktijk gedestilleerd voor afstudeerprojecten van studenten. Een voorbeeld van een onderzoeksvraag is bijvoorbeeld: Wat zijn de succesfactoren voor de betrokken disciplines van Buurtzorg Wijchen om de interprofessionele samenwerking te realiseren bij de individuele cliënt in de extramurale gezondheidszorg? Hierbij gaat het om de huisarts, wijkverpleegkundige, maatschappelijk werker en fysiotherapeut.

Eigen vlog

Elsinghorst heeft op verzoek van een docent uit het leernetwerk een vlog gemaakt over het werken in de wijk. De hogeschool wilde beeldmateriaal van een wijkverpleegkundige die in haar wijk aan het werk is. Deze vlog is gemaakt voor de eerstejaarsstudenten verpleegkunde. 'Wat het leernetwerk mij heeft opgeleverd is te verdelen in de opbrengsten op korte en lange termijn. Zo zou ik graag de gevolgde workshop van het leernetwerk *Shared decision making* en *Zelfregie vanuit het cliëntperspectief* willen delen met

mijn team. Dat levert op lange termijn meerwaarde voor collega's en cliënten op. De korte termijn effecten? Door het leernetwerk krijg ik meer informatie en heb ik nieuwe contacten gelegd. Ik denk dat ik in een lastige situatie de maatschappelijk werker eerder zou voorstellen om samen naar de cliënt te gaan. Dat is nog niet gebeurd maar een mooi voorname. En voor de lange termijn? Als je goed interprofessioneel wilt samenwerken, moet de financiering anders. Ik kan nu als wijkverpleegkundige geen taken overnemen van maatschappelijk werk. Die worden niet vergoed.'

Kortom: het leernetwerk is een andere vorm van deskundigheidsbevordering. De kracht zit 'm in het met een gemêleerde groep van professionals te leren met en van elkaar. Waarbij de deelnemer zelf 'de lead' neemt in het leerproces. Te vergelijken met de eigen regie die er gevraagd wordt aan de zorgvrager. In die zin is het leernetwerk *Practice what you preach*.

Meedoen?

Sinds april 2020 vinden veel activiteiten online plaats. Ook interesse in het leernetwerk? Neem dan eens een kijkje op www.han.nl/onderzoek/nipll. Of neem contact op voor een leernetwerk in jouw buurt. Het leernetwerk is gesubsidieerd door ZonMw met het programma Langdurige zorg en ondersteuning.

Jacqueline Theunissen is hoofddocent verpleegkunde en projectleider Nijmeegs Interprofessioneel Leerlandschap (HAN University of Applied Sciences).